
KOMENTARZE KODEKSOWE

Barbara Adamiak/Janusz Borkowski

Kodeks
postępowania
administracyjnego
Komentarz

13. wydanie

WYDAWNICTWO C.H.BECK

KOMENTARZE KODEKSOWE

Kodeks postępowania administracyjnego

KOMENTARZE KODEKSOWE

Kodeks postępowania administracyjnego

Komentarz

Autorzy

prof. zw. dr hab. **Barbara Adamiak**

prof. zw. dr hab. **Janusz Borkowski**

13. wydanie

WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2014

Propozycja cytowania:
B. Adamiak, J. Borkowski, KPA. Komentarz, wyd. 13, Warszawa 2014

Redakcja: Aleksandra Dróżdż
Wydawca: Natalia Adamczyk

© **Wydawnictwo C.H.Beck 2014**

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C.H.Beck
Druk i oprawa: Białostockie Zakłady Graficzne

ISBN 978-83-255-5352-4

ISBN e-book 978-83-255-5353-1

Autorzy

BARBARA ADAMIAK – prof. dr hab., prof. zw. Uniwersytetu Wrocławskiego, kierownik Zakładu Postępowania Administracyjnego i Sądownictwa Administracyjnego Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego. Sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego. Autorka i współautorka wielu opracowań (monografii, podręczników, artykułów, studiów, glos) z zakresu prawa administracyjnego, postępowania administracyjnego i prawa postępowania sądownoadministracyjnego.

Wprowadzenia i objaśnienia do art.: 6–23, 29a, 57–66, 75–103, 114–122, 127–153, 164–181, 248–256; do przepisów przejściowych ustawy z 31.1.1980 r. i do przepisów dekretu z 25.8.1980 r.

JANUSZ BORKOWSKI† – prof. dr hab., prof. zw. na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego, organizator i długoletni kierownik Katedry Postępowania Administracyjnego, były sędzia Sądu Najwyższego (w latach 1990–1993), sędzia w stanie spoczynku Naczelnego Sądu Administracyjnego (czynny w latach 1993–2000). Dorobek naukowy z zakresu prawa i postępowania administracyjnego gromadzony od 1958 r. obejmuje ponad 250 publikacji, w tym kilka monografii, udział w opracowaniach zbiorowych, liczne artykuły oraz znaczną liczbę glos do orzeczeń sądowych, współautorstwo dwóch komentarzy do KPA oraz podręcznika postępowania administracyjnego i sądownoadministracyjnego (kilkanaście wydań), współautorstwo komentarza do części procesowej Ordynacji podatkowej.

Wprowadzenia i objaśnienia do art.: 1–5, 24–29, 30–56, 66a, 67–74, 104–113, 123–126, 154–163, 182–247, 257–269; do przepisów przejściowych ustawy z 14.6.1960 r.; przepisów ustawy z 19.12.1980 r., z 17.5.1990 r., z 24.5.1990 r., z 12.10.1994 r., z 11.5.1995 r., z 29.8.1997 r., z 29.12.1998 r., z 2.3.2000 r.; obwieszczenia Prezesa RM z 9.10.2000 r.; ustawy z 11.4.2001 r., z 30.8.2002 r., ustawy z 17.6.2004 r., ustawy z 17.2.2005 r., ustawy z 11.3.2005 r., z 24.9.2009 r., z 23.10.2009 r., z 12.2.2010 r., z 5.8.2010 r., z 3.12.2010 r. – aktualizacja *Barbara Adamiak*

Spis treści

Przedmowa	XI
Wykaz skrótów	XV

Kodeks postępowania administracyjnego

Dział I. Przepisy ogólne	3
Rozdział 1. Zakres obowiązywania	3
Art. 1–5	3
Rozdział 2. Zasady ogólne	37
Wprowadzenie	37
Art. 6–16	49
Rozdział 3. Organy wyższego stopnia i organy naczelne	96
Art. 17–18	96
Rozdział 4. Właściwość organów	110
Art. 19–23	110
Rozdział 5. Wyłączenie pracownika oraz organu	144
Art. 24–27a	144
Rozdział 6. Strona	187
Art. 28–34	187
Rozdział 7. Załatwianie spraw	239
Wprowadzenie	239
Art. 35–38	242
Rozdział 8. Doręczenia	253
Art. 39–49	253
Rozdział 9. Wezwania	283
Art. 50–56	283
Rozdział 10. Terminy	292
Art. 57–60	292
Dział II. Postępowanie	307
Rozdział 1. Wszczęcie postępowania	307
Art. 61–66	307
Rozdział 2. Metryki, protokoły i adnotacje	335
Art. 66a–72	335
Rozdział 3. Udostępnianie akt	344
Art. 73–74	344
Rozdział 4. Dowody	352
Wprowadzenie	352
Art. 75–88a	353
Rozdział 5. Rozprawa	388
Art. 89–96	388
Rozdział 6. Zawieszenie postępowania	400
Art. 97–103	400
Rozdział 7. Decyzje	414
Art. 104–113	414
Rozdział 8. Ugoda	485
Art. 114–122	485
Rozdział 9. Postanowienia	494
Art. 123–126	494

Spis treści

Rozdział 10. Odwołania	503
Wprowadzenie	503
Art. 127–140	507
Rozdział 11. Zażalenia	559
Art. 141–144	559
Rozdział 12. Wznowienie postępowania	562
Wprowadzenie	562
Art. 145–153	571
Rozdział 13. Uchylenie, zmiana oraz stwierdzenie nieważności decyzji	623
Art. 154–163	623
Dział III. Przepisy szczególne w sprawach ubezpieczeń społecznych	704
Art. 164–181	704
Dział IV. Udział prokuratora	707
Wprowadzenie	707
Art. 182–189	709
Dział V. (uchylony)	721
Art. 190–195	721
Dział VI. (uchylony)	724
Art. 196–216	724
Dział VII. Wydawanie zaświadczeń	725
Wprowadzenie	725
Art. 217–220	727
Dział VIII. Skargi i wnioski	736
Wprowadzenie	736
Rozdział 1. Postanowienia ogólne	738
Art. 221–226	738
Rozdział 2. Skargi	746
Art. 227–240	746
Rozdział 3. Wnioski	766
Art. 241–247	766
Rozdział 4. Udział prasy i organizacji społecznych	770
Art. 248–252	770
Rozdział 5. Przyjmowanie skarg i wniosków	772
Art. 253–256	772
Rozdział 6. Nadzór i kontrola	774
Art. 257–260	774
Dział IX. Opłaty i koszty postępowania	779
Art. 261–267	779
Dział X. Przepisy końcowe	787
Art. 268–269	787

Przepisy uchylające i przejściowe oraz zmieniające Kodeks postępowania administracyjnego (wybór wyciągów)

1. Kodeks postępowania administracyjnego (z 1960 r.)	793
2. Ustawa o Naczelnym Sądzie Administracyjnym oraz o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego	801
3. Dekret zmieniający ustawę o Naczelnym Sądzie Administracyjnym oraz o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego	811
4. Ustawa o zobowiązaniach podatkowych	813
5. Ustawa o podziale zadań i kompetencji określonych w ustawach szczególnych pomiędzy organy gminy a organy administracji rządowej oraz o zmianie niektórych ustaw	815
6. Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego	817

7. Ustawa o samorządowych kolegiach odwoławczych	819
8. Ustawa o Naczelnym Sądzie Administracyjnym	821
9. Ustawa – Ordynacja podatkowa	823
10. Ustawa o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrożeniem reformy ustrojowej państwa	827
11. Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego oraz ustawy o administracji rządowej w województwie	831
12. Obwieszczenie Prezesa Rady Ministrów w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego	835
13. Ustawa o rzecznikach patentowych	837
14. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o ustroju sądów administracyjnych i ustawę – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi	839
15. Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw	843
16. Ustawa o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne	845
17. Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego	849
18. Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego	851
19. Ustawa o zmianie ustaw w zakresie uwierzytelniania dokumentów	853
20. Ustawa o zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne oraz niektórych innych ustaw	855
21. Ustawa o ochronie informacji niejawnych	859
22. Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego oraz ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi	861
23. Ustawa o odpowiedzialności majątkowej funkcjonariuszy publicznych za rażące naruszenie prawa	869
24. Ustawa o ograniczaniu barier administracyjnych dla obywateli i przedsiębiorców	873
25. Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego oraz ustawy – Ordynacja podatkowa	875
26. Ustawa o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania	877
27. Ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa	885
28. Rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji w sprawie wzoru i sposobu prowadzenia metryki sprawy	891
29. Rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji w sprawie rodzaju spraw, w których obowiązek prowadzenia metryki sprawy jest wyłączony	893
Indeks rzeczowy	917

Przedmowa

Przepisy prawa materialnego są w wielu sytuacjach wystarczającą podstawą unormowania prawnej sytuacji jednostki, jej praw lub obowiązków. W dziedzinach zaliczanych do prawa prywatnego jest to nawet zasadą, ale zupełnie inaczej wygląda stosowanie prawa w sferze prawa publicznego, a więc przede wszystkim w prawie administracyjnym, chociaż to dotyczy nie tylko tej gałęzi prawa. Z reguły bowiem na podstawie materialnego prawa administracyjnego musi być dokonana konkretyzacja praw lub obowiązków jednostki, ażeby mogła ona z nich korzystać, i do tej konkretyzacji prawa materialnego powołane są organy administracji publicznej. Na podstawie jednej i tej samej normy prawa materialnego powinny one skonkretyzować prawa lub obowiązki jednostek, które, znajdując się w najróżniejszych sytuacjach prawnych i faktycznych, ubiegają się o ten sam rodzaj uprawnienia lub też o indywidualizację obowiązku. Te wszystkie różnice statusu jednostki, jej uwikłań w różne okoliczności prawne i faktyczne, zależne i niezależne od jej woli, rzadko kiedy będą uregulowane przez przezornego prawodawcę w akcie prawnym stanowiącym źródło prawa materialnego. A trzeba je brać pod uwagę przy konkretyzowaniu praw lub obowiązków jednostki, jeżeli ma być zachowana konstytucyjna zasada równości wszystkich wobec prawa. Gwarancje poszanowania różnicowania prawnej sytuacji jednostki przy konkretyzacji prawa materialnego ustanawia procedura, zapewniająca stronom nawiązywanego stosunku prawnego zachowanie określonego standardu czynności podejmowanych w procesie stosowania prawa. Procedura wyznacza obowiązki organu i uprawnienia stron, tworzy system gwarancji poprawności działania w dochodzeniu do prawdy obiektywnej i ustalaniu stanu prawnego, otwiera drogę weryfikacji rozstrzygnięć z różnych przyczyn i dla ochrony różnicowanych interesów prawnych. Procedura spełnia zatem w określonym zakresie rolę służebną w procesie stosowania prawa materialnego, a jednocześnie realizuje samodzielne funkcje ochrony jednostki i jej interesów, zapewnienia dbałości o respektowanie wymagań interesu publicznego i poszanowanie prawa przez organy administracji publicznej i wszystkich uczestników postępowania.

Procedura najlepiej realizuje opisane funkcje wtedy, gdy jest ujednoczona w podstawowych jej rozwiązaniach, standardach i gwarancjach. Nie można bowiem zapewnić przestrzegania zasady równości jednostki wobec prawa, gdy w poszczególnych sprawach obowiązują różne proceduralne unormowania, zróżnicowane są gwarancje procesowe, pozycja jednostki wobec organu administracyjnego jest osłabiana lub wzmacniana zależnie od tego, w jakiej sprawie ubiega się ona o skonkretyzowanie jej praw lub obowiązków. W państwie prawa maksymalna jednolitość podstawowych standardów postępowania organów administracyjnych stanowi jedną z istotnych gwarancji praworządności i zgodnego z porządkiem konstytucyjnym działania tych organów oraz jest podstawą realizowania praw jednostki na zasadzie równości wobec prawa. Tę oczywistą prawdę wypada zawsze przypomnieć, bo tendencje do zaściankowości i separatyzmów resortowych nie od dziś dają o sobie znać właśnie w dziedzinie postępowania administracyjnego. Były takie próby tworzenia „własnych” resortowych postępowań w Drugiej Rzeczypospolitej, były one podejmowane w okresie powojennym pod hasłami dobra zbiorowego, w którym szczęście znajduje każda jednostka, a niestety i dziś ta niezdrowa tendencja odradza

się w zamierzeniach niektórych resortów, które nie mogą sobie poradzić z nowym kształtem i zakresem działań swych organów, szukają drogi poprawy własnej sytuacji w projektach оголачания obywatela z nabytych już praw do solidnej procedury, stwarzającej gwarancje rzetelnego rozstrzygnięcia spraw i dochodzenia swych racji przed administracją publiczną – przez każdego, chociażby i najslabszego przedstawiciela społeczeństwa.

Komitet Ministrów Rady Europy w zaleceniu z 28.9.1977 r. (31/77) określił kilka podstawowych reguł, które powinny kształtować prawną pozycję jednostki w jej stosunkach z organami administracji publicznej, dając jej gwarancje tego, że nie będzie pod niczym nieskrępowanym dyktatem tej administracji przy ubieganiu się o rozstrzygnięcie jej spraw. W następnym zaleceniu rekomendowano wprowadzenie do porządku prawnego państw członkowskich szeregu unormowań zapewniających jednostce ochronę różnych uprawnień w stosunkach z administracją publiczną. Podsumowanie tego kierunku działania znalazło się w zaleceniu R(2007)7 z 20.7.2007 r. w sprawie dobrej administracji, do którego załączono Kodeks dobrej administracji określający w 23 artykułach ogólnie ujęte prawa jednostki w stosunkach z organami administracji publicznej i obowiązki spoczywające na tych organach. Kodeks tworzy podstawę wyrównywania poziomu standardów prawnej regulacji działania administracji państw członkowskich Rady Europy, albowiem nie we wszystkich z nich uznawano doniosłą rolę spełnianą w ochronie praw jednostki przez kodyfikację lub chociażby szerszą ustawową regulację procedury administracyjnej.

Szczególne wartości proceduralnej regulacji tkwią w dobrze pojętym formalizmie procesowym, któremu *S. Cieślak* trafnie przypisuje doniosłe wartości dla uczestników postępowania, przede wszystkim dla jego stron. Wartości te wynikają z: a) utrwalenia wzorów działania w procesie; b) możliwości przewidywania działań innych uczestników postępowania (dodajmy – wraz z działaniami organu administracyjnego w toku postępowania administracyjnego); c) umiejscowienia w postępowaniu różnych czynności, ustalenia ich kolejności i odgraniczenia ich od siebie; d) określenia wpływu różnych czynności wzajemnie na siebie oddziałujących; e) pełnienia wobec stron postępowania roli gwarancyjnej (*tenże*, Formalizm postępowania cywilnego, Warszawa 2008, s. 118–119). Wspomnieć trzeba również o tym, że poszerzający się stale obszar unijnej regulacji prawnej powoduje, iż „co raz częściej mówi się o proceduralizacji prawa. Procedura zaczyna być lustrem, w którym odbijają się fundamentalne kwestie wolności i sprawiedliwości, wielkie zagadnienia wzajemnego stosunku pomiędzy obywatelami, grupami społecznymi i państwami” (*T. T. Koncewicz*, Wspólnotowy kodeks proceduralny, Warszawa 2008, s. 12–13). Długoletnia polska tradycja stosowania skodyfikowanego nowoczesnego postępowania administracyjnego stanowi znacznej wartości dorobek nauki prawa administracyjnego i praktyki administracji publicznej.

W Drugiej Rzeczypospolitej działania legislacyjne zmierzające do uregulowania zasad postępowania administracyjnego podjęto wkrótce po odzyskaniu niepodległości. Pierwsza regulacja prawna w toku instancji w sprawach administracyjnych indywidualnych, a więc dotycząca prawa do wnoszenia odwołań, pojawiła się już w 1919 r. Konstytucja marcowa z 1921 r. zawierała przepisy o prawie do odwołania od decyzji administracyjnych oraz o sądowej kontroli ich zgodności z prawem. W 1922 r. wydano ustawę o Najwyższym Trybunale Administracyjnym, który w tym samym roku rozpoczął działalność, swym orzecnictwem kształtując poglądy na zasady postępowania administracyjnego. W 1923 r. została zaś wydana ustawa, która jednolicie dla całego obszaru państwa unormowała podstawowe zasady wnoszenia odwołań od decyzji administracyjnych oraz wznowienia postępowania administracyjnego. Wkrótce potem, bo w 1926 r., rozpoczęły się prace nad kodyfikacją

postępowania administracyjnego uwieńczone wydaniem w 1928 r. rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o postępowaniu administracyjnym. Polska znalazła się wśród niewielu krajów Europy, które miały skodyfikowane aktem ustawowym postępowanie administracyjne, a także postępowanie egzekucyjne w administracji.

Wybitny znawca prawa porównawczego prof. *J. St. Langrod* z całą stanowczością stwierdził w jednym ze swoich artykułów opublikowanym w „Revue internationale des Sciences administratives” (1960, Nr 4, s. 399), że „kraj mający skodyfikowaną procedurę administracyjną nie zdecyduje się nigdy potem wrócić – z jakiegokolwiek racji – do dawnego systemu unormowań fragmentarycznych, prawdziwej «wolności procesowej» administracji publicznej”. A bezpośrednią inspiracją do wypowiedzenia tego stwierdzenia była druga kodyfikacja postępowania administracyjnego dokonana w Polsce w 1960 r. Pełnego kształtu kodyfikacja ta nabrała w 1980 r., gdy przywrócona została w Polsce kontrola administracji publicznej wykonywana przez sąd administracyjny. Naczelny Sąd Administracyjny swoim orzecznictwem kształtował prawidłowe stosowanie i rozumienie przepisów procedury administracyjnej, wydobywał jej głębsze walory gwarancyjne i uwidoczniał ich znaczenie w stosowaniu prawa materialnego. Kodeks postępowania administracyjnego dzięki temu przestaje być zbiorem suchych formułek prawnych, a staje się zbiorem żywych reguł rządzących stosunkami pomiędzy administracją publiczną a jednostką, według zasad państwa prawnego. Dobitnie potwierdzają to kolejne nowelizacje związane z reformami administracji publicznej terenowej i centralnej, poczynając od tej z 1990 r., a na reformie z 1998 r. kończąc. Każda z nich dawała podstawę do zmian szeregu uregulowań lub ich wzbogacenia, a także pewnej modernizacji terminologii prawnej bez podważania założeń podstawowych kodyfikacji postępowania administracyjnego. Kodeks pozostaje stale mocnym fundamentem stosunków pomiędzy administracją publiczną a jednostką, zapewniając takie relacje pomiędzy uprawnieniami i obowiązkami procesowymi oraz zespół różnych gwarancji proceduralnych, które mają szczególne znaczenie w dobie doniosłych przemian ustrojowych. Polski Kodeks postępowania administracyjnego w kształtowaniu pozycji prawnej jednostki w jej stosunkach z administracją publiczną znacząco wyprzedził swoimi uregulowaniami, i wynikającymi z nich gwarancjami procesowymi, standardy wprowadzane przez organy Unii Europejskiej. Doskonale jest to widoczne na przykładzie ogólnikowych przepisów Europejskiego Kodeksu Dobrej Administracji przyjętego przez Parlament Europejski w dniu 6.9.2001 r. (por. *J. Świątkiewicz*, Europejski Kodeks Dobrej Administracji, Wyd. Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, Warszawa 2007) oraz wzorowanym na nim Kodeksie dobrej administracji załączonym do załącznika R(2007)7, o którym była już mowa wcześniej. Bogate orzecznictwo sądownictwa administracyjnego nie tylko utrwała te wartości prawne, którym służą przepisy postępowania administracyjnego, lecz również ujawnia w wielu przypadkach głębsze ich treści, pozwalające na dostosowanie procedury do nowych spraw administracyjnych powstających w wyniku przemian ustrojowych Polski i stosowania prawa Unii Europejskiej.

* * *

Komentarz do Kodeksu postępowania administracyjnego ma służyć objaśnieniu – w kilku różnych płaszczyznach ważnych dla praktyki stosowania prawa – przepisów normujących: procedurę administracyjną ogólną, rozstrzyganie części sporów o właściwość w administracji publicznej, czynności związanych z wydaniem zaświadczeń oraz z rozpatrywaniem skarg i wniosków. W szeregu wypadków konieczne było stosowanie wykładni historycznej, bo albo dana regulacja prawna wyróżniała się dużą trwałością jako element skodyfikowanej procedury, albo też odwrotnie – prze-

chodziła wyraźną ewolucję widoczną w porównaniu z dawniejszymi rozwiązaniami prawnymi. W objaśnieniu przepisów należało wykorzystać dorobek doktryny, powiększający się znacząco w miarę doceniania rosnącej roli i rangi przepisów postępowania administracyjnego w ochronie praw jednostki i wyważaniu racji jej interesów w proporcji do wymagań interesu publicznego. Poglądy wyrażane w doktrynie mogą niekiedy oddziaływać bezpośrednio na praktykę administracyjną, ale częściej następuje to poprzez orzecznictwo sądowe. Przeważająca część przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego jest objaśniona z pomocą orzecznictwa sądów administracyjnych, kilkoma stale aktualnymi orzeczeniami i uchwałami Najwyższego Trybunału Administracyjnego, przede wszystkim licznymi orzeczeniami Naczelnego Sądu Administracyjnego, utrwalającymi stanowiska i poglądy co do treści regulacji prawnych lub ujawniającymi nowe ich elementy i znaczenia, a również orzeczeniami Sądu Najwyższego odnoszącymi się do postępowania administracyjnego. W nowej strukturze dwuinstancyjnego sądownictwa administracyjnego główny ciężar kontroli zgodności z prawem działalności administracji publicznej spoczął na wojewódzkich sądach administracyjnych, co samo przez się nie powoduje jednak zmiany w podstawowej linii orzecznictwa odnośnie do oceny zgodności działalności administracji publicznej z przepisami postępowania administracyjnego ani też zerwania ciągłości z dorobkiem orzecznictwem Naczelnego Sądu Administracyjnego z czasów, gdy prawomocnie orzekał w jednej instancji. W nowej regulacji prawnej dotyczącej sądownictwa administracyjnego przewidziano instrumenty proceduralne służące zapewnieniu jednolitości orzecznictwa obu instancji, co wywiera skutki w dłuższej perspektywie. Dostrzegalna natomiast od kilku lat pewna stabilizacja stanowiska orzecznictwa sądowego w odniesieniu do kluczowych elementów unormowania postępowania administracyjnego pozwala na wykorzystanie całego dorobku orzecznictwa do komentowania przepisów, zwłaszcza gdy nie pomija się rozbieżności będących nieodłącznym zjawiskiem orzekania przez niezawisłe sądy. Komentarz w zamyśle autorów musi uwidaczniać nie tylko treść słów i zdań składających się na przepisy, lecz również różnorodność ich rozumienia wynikającą z kontekstu spraw administracyjnych, w których są stosowane jako gwarancje dochodzenia do prawidłowego stosowania prawa, zapewniającego legalne i celowe rozstrzygnięcie tych spraw.

Tekst trzynastego wydania komentarza został przygotowany do druku według stanu prawnego na październik 2013 r.

Autorzy

Wykaz skrótów

1. Źródła prawa

AdmRządU	ustawa z 5.6.1998 r. o administracji rządowej w województwie (tekst jedn. Dz.U. z 2001 r. Nr 80, poz. 872 ze zm.)
AdmTerU	ustawa z 8.8.1996 r. o zmianie ustawy o terenowych organach rządowej administracji ogólnej (Dz.U. Nr 106, poz. 498)
d.AdmRządU	ustawa z 22.3.1990 r. o terenowych organach rządowej administracji ogólnej (tekst jedn. Dz.U. z 1998 r. Nr 32, poz. 176)
d.NSAU	ustawa z 31.1.1980 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym oraz o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. Nr 4, poz. 8 ze zm.)
d.SamTerU	ustawa z 8.3.1990 r. o samorządzie terytorialnym (tekst jedn. Dz.U. z 1996 r. Nr 13, poz. 74 ze zm.)
EKPC	Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z 4.11.1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.)
GospNierU	ustawa z 21.8.1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn. Dz.U. z 2010 r. Nr 102, poz. 651 ze zm.)
KC	ustawa z 23.4.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 ze zm.)
KH	rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.6.1934 r. – Kodeks handlowy (Dz.U. Nr 57, poz. 502 ze zm.)
KK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553 ze zm.)
KK z 1969	ustawa z 19.4.1969 r. – Kodeks karny (Dz.U. Nr 13, poz. 94 ze zm.)
KKS	ustawa z 10.9.1999 r. – Kodeks karny skarbowy (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 186)
KKW	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. Nr 90, poz. 557 ze zm.)
KompetGminU	ustawa z 17.5.1990 r. o podziale zadań i kompetencji określonych w ustawach szczególnych pomiędzy organy gminy a organy administracji rządowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 34, poz. 198 ze zm.)
Konstytucja RP	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.4.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm. i sprost.)
KP	ustawa z 26.6.1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn. Dz.U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 ze zm.)

KPA	ustawa z 14.6.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 267)
KPAZmU	ustawa z 24.5.1990 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. Nr 34, poz. 201)
KPC	ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 ze zm.)
KPK	ustawa z 6.6.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555 ze zm.)
KRO	ustawa z 25.2.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn. Dz.U. z 2012 r. poz. 788 ze zm.)
KSCU	ustawa z 28.7.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz.U. z 2010 r. Nr 90, poz. 584 ze zm.)
KSH	ustawa z 15.9.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 1030 ze zm.)
KW	ustawa z 20.5.1971 r. – Kodeks wykroczeń (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 482)
nowelizacja z 2010 r.	ustawa z 3.12.2010 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego oraz ustawy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2011 r. Nr 6, poz. 18 ze zm.)
NSAU	ustawa z 11.5.1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz.U. Nr 74, poz. 368 ze zm.)
OrdPod	ustawa z 29.8.1997 r. – Ordynacja podatkowa (tekst jedn. Dz.U. z 2012 r. poz. 749 ze zm.)
PodEIU	ustawa z 18.9.2012 r. o podpisie elektronicznym (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 262)
PodzTerU	ustawa z 24.7.1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (Dz.U. Nr 96, poz. 603 ze zm.)
PostAdmR	rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 22.3.1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz.U. Nr 36, poz. 341 ze zm.)
PrBud	ustawa z 7.7.1994 r. – Prawo budowlane (tekst jedn. Dz.U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623 ze zm.)
PrPoczt	ustawa z 23.11.2012 r. – Prawo pocztowe (Dz.U. z 2012 r. poz. 1529 ze zm.)
PrPostAdm	ustawa z 30.8.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (tekst jedn. Dz.U. z 2012 r. poz. 270 ze zm.)
PrPrywM	ustawa z 4.2.2011 r. – Prawo prywatne międzynarodowe (Dz.U. Nr 80, poz. 432)
PrUSA	ustawa z 25.7.2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz.U. Nr 153, poz. 1269 ze zm.)
PrWlPrzem	ustawa z 30.6.2000 r. – Prawo własności przemysłowej (tekst jedn. Dz.U. z 2003 r. Nr 119, poz. 1117 ze zm.)
SamGminU	ustawa z 8.3.1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 594 ze zm.)
SamKolOdwołU	ustawa z 12.10.1994 r. o samorządowych kolegiach odwoławczych (tekst jedn. Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 856 ze zm.)

SamPowU	ustawa z 5.6.1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 595 ze zm.)
SamWojU	ustawa z 5.6.1998 r. o samorządzie województwa (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 596 ze zm.)
SwobDziałGospU	ustawa z 2.7.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 672 ze zm.)
TUE	Traktat o Unii Europejskiej z 9.5.2008 r. (Dz.Urz. UE C Nr 115, s. 13; wersja skonsolidowana)
WojAdmRządU	ustawa z 23.1.2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz.U. Nr 31, poz. 206 ze zm.)
WprowAdmU	ustawa z 30.8.2002 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o ustroju sądów administracyjnych i ustawę – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. Nr 153, poz. 1271 ze zm.)
ZagospPrzestrzU	ustawa z 27.3.2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jedn. Dz.U. z 2012 r. poz. 647)
ZobPU	ustawa z 19.12.1980 r. o zobowiązaniach podatkowych (tekst jedn. Dz.U. z 1993 r. Nr 108, poz. 486 ze zm.)

2. Organy orzekające

ETPC	Europejski Trybunał Praw Człowieka
TSUE	Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
NSA	Naczelny Sąd Administracyjny
NSA (7)	Naczelny Sąd Administracyjny w składzie siedmiu sędziów
NSA (5)	Naczelny Sąd Administracyjny w składzie pięciu sędziów
NTA	Najwyższy Trybunał Administracyjny
SN	Sąd Najwyższy
SN (7)	Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów
TK	Trybunał Konstytucyjny
WSA	Wojewódzki Sąd Administracyjny

3. Zbiory urzędowe orzecznictwa

ONSA	Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
ONSAiWSA	Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego i Wojewódzkich Sądów Administracyjnych
OSNP	Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNCP	Orzecznictwo Sądu Najwyższego – Izba Cywilna oraz Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSP	Orzecznictwo Sądów Polskich (od 1990 r.; do 1989 r. – Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych)
OSPiKA	Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
OTK	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego

4. Organy promulgacyjne

Dz.U.	Dziennik Ustaw
M.P.	Monitor Polski

5. Czasopisma

AUwr	Acta Universitatis Wratislaviensis
Biuletyn SN	Biuletyn Sądu Najwyższego
GAP	Gospodarka – Administracja Państwowa
Gl.	Głosa
GP	Gazeta Prawna
MoP	Monitor Prawniczy
MoPod	Monitor Podatkowy
NP	Nowe Prawo
Pal.	Palestra
PiP	Państwo i Prawo
PiŻ	Prawo i Życie
Prok. i Pr.	Prokuratura i Prawo
PS	Przegląd Sądowy
PUG.	Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
RPEiS	Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
SI	Studia Iuridica
SP-E	Studia Prawno-Ekonomiczne
ST	Samorząd Terytorialny
Wok.	Wokanda

6. System

System PrAdm	System Prawa Administracyjnego, red. <i>R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel</i> , t. 1, Instytucje prawa administracyjnego, Warszawa 2010; t. 2, Konstytucyjne podstawy funkcjonowania administracji publicznej, Warszawa 2012; t. 4, Wykładnia w prawie administracyjnym, Warszawa 2012; t. 5, Prawne formy działania administracji, Warszawa 2013; t. 6, Podmioty administrujące, Warszawa 2011; t. 7, Prawo administracyjne materialne, Warszawa 2012; t. 8A, Publiczne prawo gospodarcze, Warszawa 2013; t. 8B, Publiczne prawo gospodarcze, Warszawa 2013; t. 9, Prawo procesowe administracyjne, Warszawa 2010; t. 11, Stosunek służbowy, Warszawa 2011; t. 12, Odpowiedzialność odszkodowawcza w administracji, Warszawa 2010
--------------------	--

7. Komentarze i zbiory orzecznictwa nieurzędowe

<i>Borkowski</i> , Komentarz	<i>J. Borkowski, J. Jendrośka, R. Orzechowski, A. Zieliński</i> , Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz, wyd. II, Warszawa 1989; aneks – Warszawa 1991
<i>Iserzon</i> , Komentarz	<i>E. Iserzon, J. Starościk</i> , Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz, teksty, wzory i formularze, wyd. IV, Warszawa 1970

- Janowicz*, Komentarz *Z. Janowicz*, Komentarz postępowania administracyjnego. Komentarz, wyd. II, Warszawa 1995
- Jaśkowska*, Komentarz . . . *M. Jaśkowska*, *A. Wróbel*, Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz, Kraków 2000
- KPA z orzecnictwem Kodeks postępowania administracyjnego z orzecnictwem Naczelnego Sądu Administracyjnego, Sądu Najwyższego i Trybunału Konstytucyjnego, *R. Hauser* (red.), Warszawa 1995
- KPA z orzecnictwem
NSA i SN Kodeks postępowania administracyjnego oraz ustawa o Naczelnym Sądzie Administracyjnym z orzecnictwem Naczelnego Sądu Administracyjnego i Sądu Najwyższego, *R. Hauser* (red.), Warszawa 1998
- Smoktunowicz*, Orzecznictwo *E. Smoktunowicz*, Orzecznictwo Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego. Kodeks postępowania administracyjnego, Warszawa 1994

8. Podręczniki

- Adamiak*, Postępowanie administracyjne *B. Adamiak*, *J. Borkowski*, Postępowanie administracyjne i sądowniczoadministracyjne, wyd. XI, Warszawa 2013
- Dawidowicz*, Ogólne postępowanie administracyjne . . *W. Dawidowicz*, Ogólne postępowanie administracyjne. Zarys systemu, Warszawa 1962
- Dawidowicz*, Postępowanie administracyjne *W. Dawidowicz*, Postępowanie administracyjne. Zarys wykładu, Warszawa 1983
- Dawidowicz*, Zarys procesu administracyjnego *W. Dawidowicz*, Zarys procesu administracyjnego, Warszawa 1989
- Janowicz*, Postępowanie administracyjne *Z. Janowicz*, Postępowanie administracyjne i postępowanie przed sądem administracyjnym, Warszawa–Poznań 1987
- Ochendowski*, Postępowanie administracyjne *E. Ochendowski*, Postępowanie administracyjne i postępowanie przed sądem administracyjnym. Wybór orzecznictwa, Toruń 1995
- Pokrzywnicki*, Postępowanie administracyjne *J. Pokrzywnicki*, Postępowanie administracyjne. Komentarz. Podręcznik, Warszawa 1948

9. Inne skróty

- art. artykuł
- CBOSA Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych
- ePUAP elektroniczna platforma usług administracji publicznej
- lit. litera
- nast. następny (-a)
- Nb numer brzegowy